

Ο ΟΣΙΟΣ ΝΗΦΩΝ Ο ΧΙΟΣ (1736 -1809) Ο ασκητικώς διαλάμπας άγιος της Ικαρίας και της Σκιάθου.

Στις 28 Δεκεμβρίου 2009 συμπληρώθηκαν με τη χάρη του Παναγάθου Θεού 200 έτη από την οσιακή κοίμηση μιας αξιόλογης πνευματικής μορφής του κινήματος της Φιλοκαλικής Αναγέννησης, που διέλαμψε ως νέος κοινοβιάρχης, γενόμενος υπόδειγμα αυστηρής άσκησης και αδιάλειπτης προσευχής, πραότητος και διάκρισης, φιλανθρωπίας και ταπεινοφροσύνης.

Ο λόγος για τον Όσιο και θεοφόρο Νήφωνα, τον επαξίως επονομασθέντα νέο κοινοβιάρχη, ο οποίος συνέβαλε στην ανάπτυξη του μοναχισμού με την ίδρυση ησυχαστηριών και μοναστηριών σε νησιά του Αιγαίου, αγωνιζόμενος μαζί και με τους άλλους κολλυβάδες πατέρες για τη διάσωση του ορθοδόξου φρονήματος, την πνευματική αναγέννηση του λαού και την επιστροφή στην αρχαία εκκλησιαστική παράδοση.

Γεννημένος το 1736 στο χωριό Πατρικά της νότιας Χίου χάνει τους γονείς του από επιδημία πανώλους και μάλιστα σε ηλικία, κατά την οποία ο κατά κόσμον Νικόλαος ήταν ακόμη νήπιο. Την ανατροφή του ανέλαβε μια θεία του και όταν έγινε πλέον έφηβος, φεύγει για την Κωνσταντινούπολη, όπου ασχολείται με το εμπόριο. Παράλληλα αναπτύσσει βαθιά φιλία μ' έναν συμπατριώτη του έμπορο. Όμως το απροσδόκητο και συνταρακτικό γεγονός της δολοφονίας του φίλου του από κάποιον γενίτσαρο, γεμίζει την ψυχή του με θλίψη και απόγνωση. Το θλιβερό αυτό γεγονός τον αναγκάζει να εγκαταλείψει την Κωνσταντινούπολη και να αναχωρήσει για το Άγιο Όρος. Πρώτος σταθμός ήταν η Μονή της Μεγίστης Λαύρας, αλλά μετά από σύντομο χρονικό διάστημα ανεχώρησε για τη Σκήτη του Παντοκράτορος, τη σημερινή Καψάλα, όπου εκάρη μοναχός με το όνομα Νήφων. Παρόλο που ποτέ δεν φοίτησε σε σχολείο, κατανοούσε την Αγία Γραφή και τα συγγράμματα των Μεγάλων Πατέρων της Εκκλησίας με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος, ενώ έτρεφε ιδιαίτερη ευλάβεια προς το πρόσωπο της Υπεραγίας Θεοτόκου. Σύμφωνα με τον κορυφαίο διηγηματογράφο Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη ο Όσιος Νήφων ασκήτεψε μαζί και με άλλους ενάρετους μοναχούς στην ερημική σκήτη του Αγίου Βασιλείου ψηλά στον Άθωνα. Όμως εξαιτίας της ταραχώδους περιόδου του πνευματικού κινήματος των Κολλυβάδων ο ενάρετος Νήφων, ο οποίος είχε ήδη χειροτονηθεί ιερέας, συνταράσσεται από την όξυνση των προβλημάτων, που είχαν προκύψει και οδήγησαν σε θλιβερά επεισόδια. Βασική αιτία της διένεξης ήταν η άρνηση των κολλυβάδων πατέρων να τελέσουν μνημόσυνα την Κυριακή, η οποία ως γνωστόν είναι η ημέρα της Αναστάσεως του Κυρίου μας. Μάλιστα το 1772 οι κολλυβάδες συνέταξαν αναφορά προς την Ιερά Σύνοδο του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, την οποία μαζί και με την ομολογία πίστεως απέστειλαν στην Κωνσταντινούπολη με τον μοναχό Νήφωνα. Ο

Πατριάρχης Θεοδόσιος Β' εξέδωσε συνοδική απόφαση, με την οποία δικαίωνε και τις δύο αντιμαχόμενες πλευρές. Τότε ο Νήφων επέστρεψε στο Άγιο Όρος χωρίς να παραλάβει την πατριαρχική απόφαση. Βλέποντας τη θλιβερή αυτή κατάσταση αποφασίζει να εγκαταλείψει το Άγιο Όρος, στο οποίο γνώρισε μεταξύ άλλων και τον Άγιο Αθανάσιο τον Πάριο (1721 -1813), ο οποίος αναδείχθηκε λαμπρός εκπρόσωπος του λεγομένου κολλυβαδικού κινήματος.

Έτσι ο Νήφων αναγκάζεται να καταφύγει σε διάφορα νησιά του Αιγαίου. Πρώτος σταθμός ήταν η μυροβόλος και αγιοτόκος Χίος, η φίλτατη πατρίδα του, αλλά μετά από μια σύντομη παραμονή μεταβαίνει μαζί με τη συνοδεία του στη Σάμο, όπου για λίγους μήνες εγκαταβιώνουν στο παλαιό μοναστηράκι της Αγίας Κυριακής κοντά στην κωμόπολη του Μαραθοκάμπου. Από τη Σάμο ο Όσιος Νήφων μαζί με τους ιερομονάχους Γρηγόριο τον Νισύριο, Αθανάσιο τον εξ Αρμενίας και Αρσένιο τον Μωραΐτη φτάνουν στη Νάξο, όπου σύμφωνα με την παράδοση διέμειναν στο ιστορικό μοναστήρι της Παναγίας Φανερωμένης. Στη Νάξο γνωρίστηκαν με τον Νικόλαο Καλιβούρτζη, τον μετέπειτα διαπρεπή φιλοκαλικό πατέρα και φωτεινό διδάσκαλο της Ρωμοσύνης, Άγιο Νικόδημο τον Αγιορείτη (1749-1809), ο οποίος χάρη σ' αυτούς αποφάσισε να ακολουθήσει τον μοναχικό βίο στο Άγιο Όρος. Μετά τη Νάξο μεταβαίνουν στην Πάτμο, όπου εκεί γνωρίστηκαν με τον ευκλεή και θεοφόρο ιεράρχη της Κορίνθου και Γενάρχη του Φιλοκαλισμού, Άγιο Μακάριο Νοταρά (1731-1805).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ο ιδιαίτερος πνευματικός σύνδεσμος, ο οποίος αναπτύχθηκε μεταξύ του Οσίου Νήφωνος και του Αγίου Μακαρίου του Νοταρά. Στη συνέχεια ο Όσιος Νήφων μαζί με τον Γρηγόριο τον Νισύριο επισκέπτεται τους Λειψούς, όπου στην ερημική τοποθεσία Ρωμάνι έκτισε το εκκλησάκι –ησυχαστήριο του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου από μεγάλη ευλάβεια προς το πρόσωπο της Υπεραγίας Θεοτόκου. Στους Λειψούς ο Όσιος Νήφων έμεινε λίγους μήνες, αφού οι πειρατικές επιδρομές τον ανάγκασαν να εγκαταλείψει το νησί και να μεταβεί στους Φούρνους περί το 1775, όπου και εδώ ανεγείρει εκκλησάκι –ησυχαστήριο προς τιμήν του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου. Το ίδιο έτος ξεκίνησε και η ανέγερση της ιεράς μονής του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στην τοποθεσία Λευκάδα και σε μικρή απόσταση από τον Άγιο Κήρυκο, την πρωτεύουσα της Ικαρίας. Μάλιστα στο υπέρθυρο της εξωτερικής πύλης του καθολικού της μονής μαρτυρείται το έτος ανεγέρσεως: «Έκτίσθη η παρούσα ιερά Μονή υπό του πανοσιωπάτου ιερομονάχου Νήφωνος, 1775». Σημαντική ήταν και η συμβολή του Αγίου Μακαρίου του Νοταρά, ο οποίος επισκέφθηκε το μοναστήρι της Ικαρίας και έμεινε μαζί του για αρκετό χρονικό διάστημα. Αψευδείς μαρτυρίες της ευεργετικής παρουσίας του Αγίου Μακαρίου στο μοναστήρι είναι τα σωζόμενα ερείπια από το κελλί, στο οποίο διέμενε, καθώς και το ανεγερθέν παρεκκλήσιο επ' ονόματι του Αγίου Μακαρίου μετά την οσιακή του κοίμηση στη Χίο, στις 17 Απριλίου 1805. Το ιστορικό μοναστήρι του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου της Ικαρίας υπήρξε το

ευλογημένο πνευματικό καταφύγιο των θεοφόρων κολλυβάδων ασκητών και κατέστη ένα υποδειγματικό κοινόβιο, αφού επί των ημερών του κτίτορος Οσίου Νήφωνος ο αριθμός των μοναχών έφθασε τους εικοσιπέντε. Είναι επίσης αξιοσημείωτο το γεγονός, ότι οι κάτοικοι της Ικαρίας αγάπησαν ιδιαίτερα το κολλυβαδικό αυτό μοναστήρι με την αβραμαϊά φιλοξενία, αφού γνώριζαν ότι οι πύλες της μονής ήταν πάντα ανοιχτές για όλους τους επισκέπτες, οι οποίοι έβρισκαν πλούσιο φαγητό και χώρο για να αναπαυθούν. Επιπλέον πλήθος κόσμου κατέφθανε στο μοναστήρι για να καθοδηγηθεί πνευματικά από τον πρῶο, διακριτικό και διορατικό Γέροντα Νήφωνα, ο οποίος αναδείχθηκε αλείπτης των μοναζόντων και χειραγωγός των ασκητών, καθιστώντας το μοναστήρι κέντρο παιδείας και πνευματικής άσκησης για τους υποψήφιους κληρικούς.

Το 1778 ο σκιαθίτης απόφοιτος της Πατριάδας Γρηγόριος Χατζησταμάτης πληροφορήθηκε για τον ενάρετο Γέροντα Νήφωνα και το περίφημο μοναστήρι του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου στην Ικαρία και αποφασίζει να εγκαταλείψει την Πάτμο, όπου βρισκόταν, και να καταφύγει στην περιώνυμη κολλυβαδική μονή. Εκεί εκάρη μοναχός και πρότεινε στον Νήφωνα να φύγουν από την Ικαρία και να εγκατασταθούν στη Σκιάθο, όπου ο πατέρας του Γρηγορίου διέθετε μεγάλη κτηματική περιουσία.

Έτσι το 1794 φτάνουν στη Σκιάθο για να ανεγείρουν ιερά μονή επ' ονόματι του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου. Η ανέγερση της μονής άρχισε το 1794 και τον Σεπτέμβριο του 1797 η μονή κατέστη πατριαρχικό σταυροπήγιο. Το 1798 ο παπά-Γρηγόρης Χατζησταμάτης έγινε ο νόμιμος κληρονόμος της οικογενειακής περιουσίας, την οποία και δώρισε στο μοναστήρι, το οποίο στη συνέχεια αναδείχθηκε ως το πνευματικό κέντρο και καταφύγιο για τους κατοίκους της Σκιάθου κατά τη σκοτεινή περίοδο της Τουρκοκρατίας. Μάλιστα τον Σεπτέμβριο του 1807 έφτασαν εκεί καταδιωκόμενοι από τους Τούρκους 1.400 κλεφταρματολοί από όλη την Ελλάδα. Στη μεγάλη αυτή σύναξη των καπεταναίων και αγωνιστών ο Γέροντας Νήφων ευλόγησε την πρώτη ελληνική σημαία, η οποία στην Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου το 1823 ορίστηκε ως ο επίσημος τύπος της σημαίας του έθνους μας.

Αλλά ο Όσιος Νήφων άρχισε σιγά – σιγά να επιζητά περισσότερη ησυχία και απομόνωση και γι' αυτό αποφάσισε να επιστρέψει στην αγαπημένη του Ικαρία. Όμως την επιθυμία του αυτή δεν την πραγματοποίησε ποτέ, γιατί τον Δεκέμβριο του 1809 προαισθανόμενος το επίγειο τέλος του, κάλεσε έξι υποτακτικούς του και τους όρισε να πάνε στην Ικαρία για να ανακαινίσουν το ιστορικό μοναστήρι, το οποίο τόσο πολύ αγάπησε. Έτσι στις 28 Δεκεμβρίου 1809 ο θεοδίδακτος και ακτήμων Όσιος Νήφων εγκατέλειψε την επίγεια ζωή λαμβάνοντας τον στέφανο της δόξης από τον Δωρεοδότη Κύριο. Ενταφιάστηκε στο κοιμητήριο της μονής του Ευαγγελισμού της Σκιάθου και όλοι έγιναν μάρτυρες του πρώτου θαύματος: ένας μοναχός, ο οποίος για πολλά χρόνια ήταν παράλυτος, θεραπεύτηκε, αφού

ασπάσθηκε με ευλάβεια το τίμιο σκήνωμα του μακαριστού Γέροντος. Το 1812 πραγματοποιήθηκε η ανακομιδή των ιερών λειψάνων του Οσίου, τα οποία εξέπεψαν άρρητη ευωδία, γεγονός που αποτέλεσε ένδειξη και πιστοποίηση της αγιότητας και θαυματουργικότητός του. Μάλιστα μέχρι το 1876 ο Αλέξανδρος Μωραϊτίδης βεβαιώνει, ότι η τιμία κάρα του Οσίου Νήφωνος φυλασσόταν στο μοναστήρι.

Είθε ο θεόπνευστος και ενάρετος Όσιος Νήφων, ο ευσεβής αυτός γόνος της αγιοτόκου Χίου και το μυρίπνοο εγκαλλώπισμα των νησιών του Αιγαίου, να μας διδάξει και να μας αφυπνίσει πνευματικά με τον ένθεο ζήλο και τη βαθειά του πίστη, με την πραότητα και την υπομονή του, με την ακτημοσύνη και την ταπεινοφροσύνη του και με το γνήσιο ορθόδοξο εκκλησιαστικό φρόνημα, όπως μας το κληροδότησε η ευλογημένη χορεία των κολλυβάδων πατέρων με τη βαρυσήμαντη αποστολή τους στο ελληνορθόδοξο Γένος μας.

Για τη διαχρονική αξία αυτού του πνευματικού κινήματος ο λόγιος μοναχός Μωϋσής ο Αγιορείτης σημειώνει: «Το κολλυβαδικό κίνημα καθίσταται λίαν επίκαιρο, όταν ξανά θέλουν πολλοί να προσφέρουν μέσα στην Εκκλησία άνεση δίχως άσκηση, χαρά δίχως αγώνα, ευφροσύνη δίχως χαρμολύπη, καινοτομίες δίχως γνώση της αυστηρής ακρίβειας της αγιοπατερικής και ευαγγελικής Παραδόσεως».

Αριστέιδης Γ. Θεοδωρόπουλος

Εκπαιδευτικός

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Δημητρακοπούλου Φωτίου Αρ., Ο Όσιος Νήφων (1736-1809) και η Ιερά Μονή Ευαγγελισμού Σκιάθου, Εκδόσεις Ergo, Αθήνα 2004
2. Κανέλλου Κωνσταντίνου Π., Όσιος Νήφων ο Χίος –Ο ηγιασμένος των Κολλυβάδων, Εκδόσεις Επτάλοφος, Αθήναι 2003
3. Σταματιάδου Επαμεινώνδα Ι., Βίος και πολιτεία του εν οσίοις πατρός ημών Νήφωνος κτίτορος της εν Σκιάθω ιεράς του Ευαγγελισμού μονής, Ικαριακά, εν Σάμω 1893
4. Χαλκιά – Στεφάνου Πόπης, Οι Άγιοι της Χίου, Β' Έκδοσις, Εκδόσεις Επτάλοφος, Αθήναι 2008.